

D. 256

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 5131
DOLNOŚLĄSKIE

1. Obiekt

PAR., ok.

KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. NIEPOKALANEGO POZĘCIA NMP

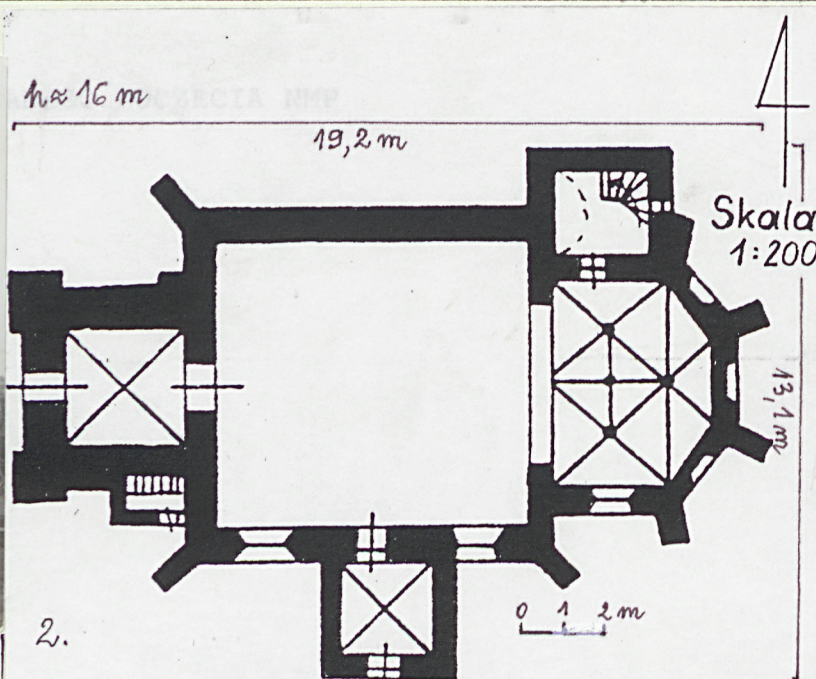
2. Czas powstania

1509 r. *przebud*1609, 1725, 1848
1909, ok. 1920, 1939

3. Miejscowość

GAŁÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres GAŁÓW

działka geodezyjna 278

BI, pastwisko 3

nr hipoteczny

księga wieczysta

5. Przynależność administracyjna

województwo wrocławskie

gmina Miękinia

pow. ŚRODA ŚL.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Gałow, Golov,

Gross Gohlau

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Środa Śląska

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzymsko-katolicka

pw. św. Józefa Oblubieńca NMP

55-023 Lutynia; ul. Kościelna 18

diecezja wrocławska

9. Użytkownik i jego adres

Parafia rzymsko-katolicka

pw. św. Józefa Oblubieńca NMP

ul. Kościelna 18; 55-023 Lutynia

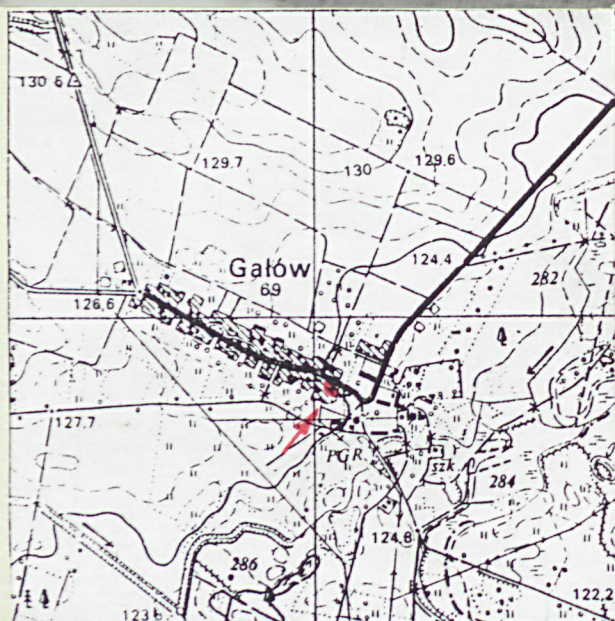
10. Rejestr zabytków

dec 307

Nr 1509

data 21. XII. 1955 r.

4/1155/307

SYTUACJA: Kościół jest budynkiem wolnostojącym, orientowanym, zlokalizowanym we wschodniej części wsi, w bezpośrednim sąsiedztwie założenia pałacowo-folwarcznego, po lewej stronie drogi prowadzącej z Wrocławia. Kościół otoczony jest murem zamykającym przykościelny cmentarz (powierzchnia 0,3324 ha). Do kościoła poprzez mur prowadzą dwie bramy z furtkami obok (od strony zachodniej i północnej) oraz furtka od strony wschodniej. Aktualnie użytkowany jest jedynie wjazd z kierunku północnego.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA: Kościół jest budynkiem murowanym z cegły. Cegła łączona na zaprawie wapienno-piaskowej. Pod budynkiem zapewne znajduje się krypta grobowa. Krypta zlokalizowana jest przypuszczalnie pod narteksem. Budynek tynkowany, tynk dekorowany sgraffitami. Nawa kościoła kryta stropem. Narteks oraz kruchta przesklepione krzyżowo. Nad prezbiterium sklepienie sieciowe z ceglanyimi żebrami. W zakrystii sklepienie kolebkowe z lunetami. Nad stropem nakrywającym nawę kościelną drewniana więźba dachowa typem przypominająca więźbę jętkowo-stolcową, rozbudowaną o kleszcze umieszczone pod płatwiami oraz u dołu konstrukcji o dodatkową parę mieczy. Posadzki z płytek ceramicznych (czarno-białe kwadraty ułożone na przemian). W narteksie podłoga ułożona z płyt nagrobnych. Budynek kościelny wewnątrz tynkowany, bielony. Detal architektoniczny wykonany z piaskowca. Dach nad nawą oraz prezbiterium kryty blachą. Kaplica kryta dachówką karpiówką kładzioną podwójnie. Niewielka przybudówka kryjąca wejście na wieżę kryta dachówką typu mnich-mniszka. Wieża nakryta blaszanym, baniastym hełmem. Wnętrze wieży kryje metalową konstrukcję przystosowaną do zawieszenia dwóch dzwonów (obecnie jest tylko jeden). Schody prowadzące na wieżę - drewniane, schodki prowadzące na piętro zakrystii - kamienne. Wszystkie otwory drzwiowe, okienne oraz łuk tęczy-ostrołukowe (za wyjątkiem okien III kondygnacji w wieży i tamże wejścia oraz okienek w zakrystii). Okna wypełniowe szkłem białym lub prostymi, geometrycznymi układami witrażowymi.

RZUT: Kościół jednonawowy, nawa prostokątna o proporcjach zbliżonych do kwadratu; od wschodu do nawy przylega pentagonalne prezbiterium z zakrystią na planie kwadratu dobudowaną przy ścianie o orientacji północnej. Od zachodu dostawiona wieża u podstawy kwadratowa, od III kondygnacji oktagonalna. W narożu pomiędzy południową ścianą wieży a zachodnią nawy prostokątna dobudówka przylegająca do kościoła dłuższym bokiem. Do nawy, od południa dostawiona, w przybliżeniu pośrodku długości ściany kruchta na planie kwadratu. Do trzech swobodnych naroży nawy oraz do czterech naroży prezbiterium dostawione przypory,

Pierwsza wzmianka o kościele w Gałowie pochodzi z 1353r. Wiadomo, że był to kościół parafialny pod wezwaniem maryjnym. Istnienie kościoła zostaje potwierdzone w 1376r. kiedy to o w/w kościele wypowiada się kardynał wrocławski Johann. Obecny budynek kościelny powstał w 1509r. Na przełomie XVI i XVII w. uległ znacznej przebudowie. Niewielkich zmian dokonywano również w 1848, 1909 i 1930 roku. Wiemy, że na przełomie XIX i XX wieku był to kościół filialny należący do parafii w Lutyni (podobnie jak obecnie). Pod koniec XVI w. i na pocz. w. XVII świątynia ta stała się miejscem pochówku członków rodziny von Seidlitz - właścicieli leżącego nieopodal pałacu oraz folwarku. Kościół ten prezentuje formy późnego, prowincjonalnego gotyku. Sgraffita, hełm wieży oraz naczółkowa dekoracja kruchty nadaje tej budowli bardziej nowożytny - renesansowy charakter.

14. Kubatura ok. 650 m ³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 100 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja <p>W 1978 roku wykonano roboty ziemne wzdłuż północnej elewacji kościoła, tj. wykop mający na celu osuszenie murów oraz odbito tynki wewnętrzne do wysokości ok 1,5 m celem osuszenia murów od wewnątrz i założenia boazerii.</p> <p>Po 1990 r. usunięto z kościoła oryginalne ławki i zastąpiono je nowymi, wykonanymi z drewna sosnowego. Wnętrze kościoła pobielono; piaskowcowe epitafia umyto; zainstalowano nowe żyrandole w nawie oraz kruchcie.</p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Fundamenty oraz ściany kościoła zarówno od zewnątrz jak i od wewnątrz są zawilgocone. Jest to widoczne wewnątrz budynku pomimo założenia drewnianej boazerii. Sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe oraz pokrycie dachu – w stanie dobrym. Drewniane elementy zabytkowego wyposażenia – silnie przemalowane. Wykazują one też ślady dawniejszej działalności drewnojadów (kołatka oraz spuszczela). Na zewnątrz budynku tynki silnie zmuśrzałe, miejscami odpadające. Cegła miejscami również zmuśrzała (zwłaszcza w fasadzie wieży). W najwyższej kondygnacji wieży niekompletne drewniane okiennice sprawiają, że wieża jest łatwo dostępna dla ptaków, które masowo w niej gniazdują. Zniszeniu uległo również ogrodzenie wokół kościoła. Użytkowana brama wykazuje silne spękania, w perspektywie kilkuletniej grożące zawaleniem. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Izolacja i wysuszenie murów kościelnych. Odbicie zmuśrzałych tynków na zewnątrz i wyjęcie zmuśrzałej cegły z murów. Uzupełnienie cegły; uzupełnienie tynków i naniesienie na nie dekoracji sgraffitowej zgodnej z piewowzorem. Docelowo zdjęcie blaszanego pokrycia dachu oraz dachówki karpiówki na przybudówkach i pokrycie ca-	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Biblioteka

H. Lutsch, "Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau", Breslau 1889, s. 468-469.

J. Mandziuk, "Katalog ruchomych zabytków sztuki sakralnej", Wrocław 1982, s. 176

A. Moepert, "Die Ortsnamen des Kreises Neumarkt", Breslau 1935, s. 206-207.

H. Neuling, "Schlesiens Kirchorte und ihre kirchlichen Stiftungen bis zum Ausgange des Mittelalters", Breslau 1902, s. 75.

"Prace konserwatorskie na terenie województw jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego, wrocławskiego w latach 1974-78", Wrocław 1985, s. 140

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

F.B. Wernher, "Topographia...", Breslau 1750-55; Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, dział rękopisów, sygn. R550-555^a, 550-555^b IV F.113.

25. Opracował

tekst Agnieszka Drobna, lipiec 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Agnieszka Drobna, lipiec 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Agnieszka Drobna, lipiec 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki 3

1. Miejscowość G A Ł Ō W	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c. d. materiału opisowego
-----------------------------	--	---

c.d. punktu 13

BRYŁA: Nawa w formie prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym. Pentagonalne prezbiterium w formie graniastosłupa prostego, nieco węższe od nawy, nakryte dachem pięciospadowym o takim samym rozstawieniu jak dach nad nawą. Prostopadłościenna kruchta nakryta dachem dwuspadowym; przybudówka oraz zakrystia to również prostopadłościany nakryte dachami jednospadowymi. Wieża kościelna 3-kondygnacyjna, pod nią przypuszczalnie umieszczona krypta grobowa. Wieża w I i II kondygnacji jest prostopadłościenna, w III kondygnacji przechodzi w graniastosłup foremny prosty, stojący na podstawie ośmiobocznej, nakryty hełmem na planie okręgu.

ELEWACJE: Elewacja zachodnia - wieża czworoboczna, u podstawy z wydzieloną częścią cokołową; jednoosiowa, trzykondygnacyjna. W I kondygnacji drzwi prowadzące do wnętrza. Wokół drzwi boniowanie wypracowane w tynku. W II kondygnacji okno o rozglifionym ościeżu. Do wysokości II kondygnacji naroża wieży boniowane, wzmocnione lizenami. W III kondygnacji oktagonalna już wieża posiada cztery okna o rozglifionych ościeżach na ścianach: zachodniej, północnej, wschodniej i południowej. U góry każdej z ośmiu ścian wieży pary niewielkich okulusów. Każde okno wieży ujęte w boniowanie wypracowane w tynku. Wieża nakryta hełmem: hełm dwuskokowy, dodatkowo zwieńczony kolumienkami rozstawionymi na planie koła, na nich niewielki hełm cebulasty zakończony gałką z chorągiewką. Na chorągiewce data 1609. Elewacja południowa - W narożniku pomiędzy wieżą a ścianą nawy niewielka dwukondygnacyjna dobudówka z wejściem prowadzącym na wieżę. W jej drugiej kondygnacji małe, prostokątne okienko. Na ścianie wieży, nad nadbudówką płaska przypora. Przy nawie szkarpy dwustopniowe; od strony zachodniej szkarpa wyższa. W ścianie nawy dwa duże okna z podwójnym glifem; okno lewe częściowo od dołu zaślepięte. Kruchta przylegająca do nawy zwieńczona jest wysokim naczółkiem, dekorowanym po bokach spływami wolutowymi. Naczółek przedzielony wąskim gzymsem. W jego dolnej partii małe, romboidalne okienko przeprute diagonalnie. Naczółek jest lekko cofnięty względem południowej ściany kruchty. Wystający daszek pokryty dachówką typu mnich-mniszka. W tej ścianie kruchty okno o rozglifionych ościeżach, opaskę okienną stanowi wypracowana w tynku dekoracja sgraffitowa. W oknie kuta krata przewlekana. Okno przeszklone szkłem wykonanym ręcznie. Strona wschodnia - na trzech krótszych ścianach prezbiterium 3 blendy ostrołukowe wypełnione dekoracją sgraffitową. Ściana północna prezbiterium przepruta oknem z glifem na zewnątrz, o tej samej wielkości co blendy, ujętym w opaskę tynkową.

Ściany prezbiterium posiadają wyodrebnioną część cokołową pozbawioną dekoracji sgraffito-

Wkładkę założył: AGNIESZKA DROBNA, LIPIEC 1995
Imię, nazwisko, data

Miejsce przechowywania negatywów:

wej. Prezbiterium dookoła oszkarpowane dwustopniowymi przyporami, krytymi płaską cegłówką. Elewacja północna - Zakrystia na ścianie wschodniej posiada dwa niewielkie prostokątne okienka rozmieszczone nieregularnie. Górne, większe ujęte w dekoracyjną opaskę wykonaną w tynku. Szkarpa znajdująca się w narożniku pomiędzy prezbiterium a zakrystią jest znacznie niższa od pozostałych. Zakrystia w ścianie północnej posiada jedno małe, prostokątne okienko, ujęte w dekoracyjną opaskę wypracowaną w tynku. Wszystkie okna w zakrystii zabezpieczone są kutymi, przewlekаныmi kratami. Okienka te przeszklone są szkłem wykonanym ręcznie. W miejscu gdzie zakrystia styka się z nawą znajduje się szkarpa o wysokości równej wysokości zakrystii, kryta cegłówką. Nawa od północy pozbawiona okien. Przy nawie dwustopniowa skarpa. Płytką przypora wspiera wieżę w narożniku tworzoną z nawą. Tynk na całym budynku dekorowany sgraffitami o zróżnicowanych motywach dekoracyjnych.

WNĘTRZE: Prezbiterium - na północnej ścianie wejście do zakrystii (prosty ostrołukowy otwór bez obramienia), nad nim dwa wewnętrzne okna krosnowe, jednoodzielne, ujęte we wspólną opaskę piaskowcową. Żebra sklepienne podparte piaskowcowymi wspornikami dekorowanymi motywami florystycznymi. W zakrystii - schody 3-biegowe francuskie, prowadzące na piętro. Nawa - na ścianie północnej prosta nisza zamknięta półkoliście. W ścianie południowej wejście do kruchty, o gładkim piaskowcowym obramieniu. W kruchcie po bokach dwie płytkie niszki zamknięte łukami odcinkowymi. W części zachodniej nawy drewniana empora wsparta na dwóch drewnianych słupach. W wieży - schody 4-biegowe, prowadzące na emporę (poprzez ostrołukowe drzwi) oraz na więźbę dachową (prosty ostrołukowy otwór w murze pozbawiony drzwi) i dalej do III kondygnacji. Narteks - prosty.

WYPOSAŻENIE: Zespół piaskowcowych epitafiów pochodzących z XVI i XVII wieków oraz płyt nagrobnych; barokowe, drewniane: ołtarz oraz konfesjonał; manierystyczna ambona.

INSTALACJE: elektryczna.

c.d. punktu 20

łości dachówką typu mnich-mniszka, jaką zapewne pokryty był kościół pierwotnie. Mur - zabezpieczenie bramy poprzez założenie ankier.

1. Miejscowość

G A Ł Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

kościół filialny

p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c. d. materiału ilustracyjnego

Na pierwszej stronie karty: 1) Widok ogólny kościoła od strony południowo-wschodniej
2) Rzut kościoła; 3) Plan orientacyjny, skala 1:25000; 4) Mapa topograficzna z 1887 r.

1. Widok od strony zachodniej

3. Prezbiterium; widok ze strony
północno-wschodniej4. Widok na kruchtę i ele-
wację południową z kie-
runku południowo-wschod-
niego

Wkładkę założył: AGNIESZKA DROBNA, LIPIEC 1995
Imię, nazwisko, data

Miejsce przechowywania negatywów:

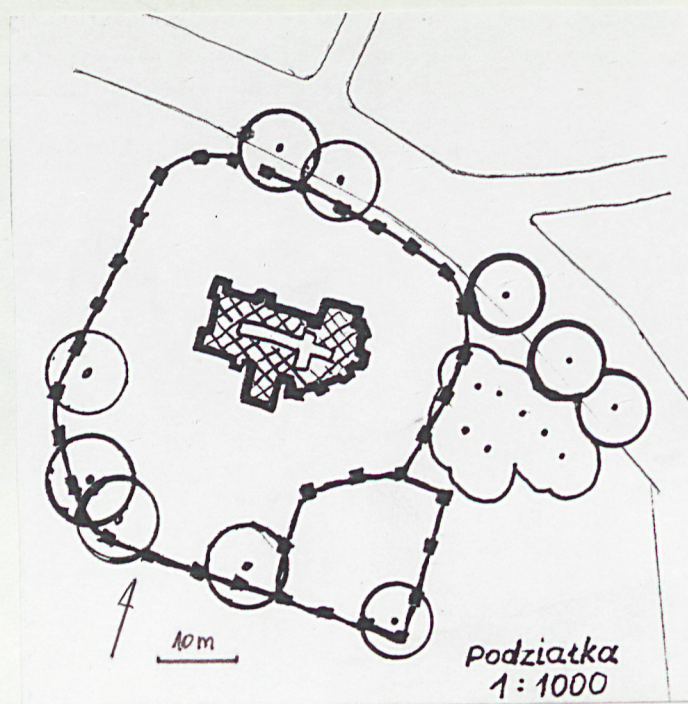
wzg őrda őr 589-91 - 5000 szt

Wzór ODZ 1978 r.

5. Sklepienie sieciowe w prezbiterium
oraz fragment łuku tęczowego

6. Sklepienie krzyżowe w narteksie

3. Schemat orientacyjny;
skala 1:1000

1. Miejscowość

G A Ł Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

kościół filialny
p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c. d. materiału ilustracyjnego

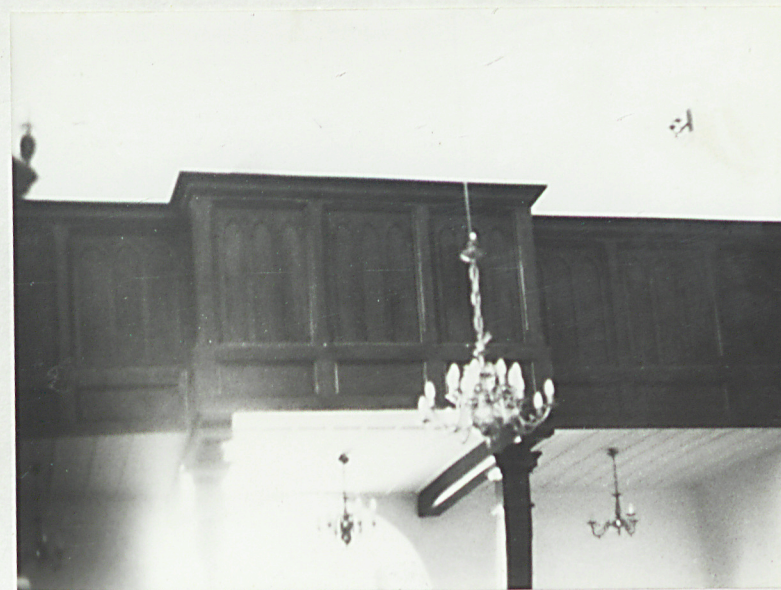
7. Piaskowcowe obramienie portalowe
prowadzące z nawy do kruchty8. Brama wjazdowa (południowa) i fragment muru
okalającego kościółWkładkę założył: AGNIESZKA DROBNA, LIPIEC 1995
Imię, nazwisko, data

Miejsce przechowywania negatywów:

wzg ńroda śl 589-91 - 5000 szt

9. Prezbiterium: okna wewnętrzne oraz
wsporniki pod żebrami sklepiennymi

10. Empora - chór muzyczny w zachodniej
części nawy